

LAUSUNTO

VN/ 29094/2024

Vastaanottaja: Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Lausunto 14.10.2024

Kuuleminen 15.10.2024

Asia: HE 105/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yhdenvertaisuuslain 6 a §:n muuttamisesta

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta (Tane) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksen luonnoksesta laiksi yhdenvertaisuuslain muuttamisesta.

Tane toteaa, että yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskevien poliittisten päätösten tavoitteena tulisi lähtökohtaisesti olla näiden edistäminen. Hallituksen esityksessä näin ei ole, minkä takia Tane ei kannata esitettyä uudistusta. **Tane katsoo, ettei esitystä tulisi viedä eteenpäin.** Toimipaikkakohtainen yhdenvertaisuussuunnittelu tulisi säilyttää ennallaan varhaiskasvatuksessa.

Jokaisella lapsella on oikeus turvalliseen ja yhdenvertaiseen oppimis- ja kasvuympäristöön. Kyse on keskeisestä osasta laadukasta varhaiskasvatusta. Hallituksen esitys pyrkii siirtämään yhdenvertaisuussuunnitelmien laatimisen nykyistä huomattavasti kauemmas lasten kanssa tehtävästä työstä. Kuten esityksessäkin todetaan, uudistuksen riskinä on, että varhaiskasvatuksen henkilöstöä koulutetaan jatkossa aiheesta vähemmän, ja että toimipaikkakohtaisesti käytäisiin vähemmän konkreettista keskustelua yhdenvertaisuuden tilanteesta ja tarvittavista toimenpiteistä. Laista poistuisi velvoite laatia suunnitelma yhteistyössä henkilöstön kanssa. Jatkossa lapsille ja heidän huoltajilleen ei myöskään

varattaisi mahdollisuutta tulla kuulluiksi edistämistoimenpiteistä. **Esitys on tältä osin selkeä heikennys nykytilaan.**

Toimipaikkakohtaisuuden etuna on se, että se tuo yhdenvertaisuustyön lähelle. Eri toimipaikat eroavat keskenään, joten toimipaikkakohtaisuus mahdollistaa näiden erojen huomioimisen esimerkiksi lasten erilaisten taustojen osalta mutta myös toimipaikkojen käytössä olevien tilojen näkökulmasta.

Tane huomauttaa, ettei yhdenvertaisuuden edistämismääräyksen varhaiskasvatukseen osalta poistu esitetyn uudistuksen myötä. Sen sijaan esityksellä luovuttaisiin toimipaikkakohtaisista yhdenvertaisuussuunnitelmista, jotka ovat keskeinen väline tämän velvoitteen toteuttamiseksi. Tane korostaa, että lasten yhdenvertaisuuden edistäminen ja yhdenvertaisuussuunnitelmien laatiminen ei ole lisätyötä, kuten hallituksen esityksessä annetaan ymmärtää (s. 13), vaan suunnitelmat ovat käytännön työkalu yhdenvertaisuuden edistämismääräyksen toteuttamiseksi. **Norminpurun sijaan hallituksen esitys heikentää yhdenvertaisuuden edistämistä ja näin ollen lasten asemaa.** Tane kysyykin, miten jatkossa on tarkoitus varmistaa, että yhdenvertaisuutta edelleen edistetään konkreettisesti ja suunnitelmallisesti varhaiskasvatuksessa.

Uudistuksesta saatavat säästöt ovat erittäin pienet

Hallituksen esityksessä arvioidaan, että muutoksesta aiheutuva säästö kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen olisi yhteensä noin 43 904 euroa vuodessa.

Tane kuitenkin huomauttaa, ettei tässä arviossa ole huomioitu niitä uusia kustannuksia, joita tulee korvaavien laajojen yhdenvertaisuussuunnitelmien laatimisesta ja toteuttamisesta. Esityksessä todetaan, että ”järjestäjä- ja palveluntuottajakohtaisesta yhdenvertaisuusedistämisestä ja yhdenvertaisuussuunnittelusta ei arvioida aiheutuvan lisäresursointia vaativaa lisätyötä”. Kuten lausuntopalautteestakin on nähtävissä, moni lausunnonantaja on kuitenkin arvioinut, että uudistuksen toimeenpanon, esimerkiksi ohjeistuksen ja koulutuksen muuttaminen ja suunnitelmien jalkauttaminen toimipaikkatasolle, vaativat resursseja. On siis syytä olettaa, että varhaiskasvatuksen järjestäjien ja palveluntuottajien etäällä toimipaikoista laaditut suunnitelmat tulevat edellyttämään aktiivista ja tehokasta jalkauttamista. Ilman siihen varattuja resursseja, ei tulevilla suunnitelmilla voida olettaa olevan konkreettista vaikutusta yhdenvertaisuuden edistämiseen ja syrjinnän ehkäisyyn varhaiskasvatuksen parissa.

Lisäksi voidaan todeta, että lainsäädännön muuttaminen näin lyhyellä aikavälillä aiheuttaa kustannuksia. Jo tehty työ voimassa olevan lainsäädännön täytäntöön panemiseksi jää hyödyntämättä täysimääräisesti. On esimerkiksi oletettavaa, että

yhdenvertaisuussuunnittelutyö on monissa varhaiskasvatuksen toimipaikoissa jo käynnistetty yhdessä tasa-arvosuunnittelutyön kanssa. Opetushallitus on myös jo julkaissut kattavan ohjeistuksen suunnitelmien laatimisen tueksi.

Edellä olevat huomioiden, on oletettavaa, ettei säästötoimenpide tule olemaan edes esityksessä mainitun suuruinen. **Uudistuksella saatavat säästöt ovat erittäin vähäiset.**

Hallituksen yhdenvertaisuuden edistämisen tulisi olla johdonmukaista

Tane huomauttaa, ettei esitetty lakimuutos ole johdonmukainen muun muassa hallitusohjelman, rasmin torjumista ja yhdenvertaisuuden edistämistä koskevan toimenpideohjelman eikä lapsistrategian toimeenpanosuunnitelman kirjausten kanssa.

Nykyinen lainsäädäntö on ollut voimassa vasta hieman yli vuoden eikä siirtymäsäännös ole vielä umpeutunut. Lainsäädännön muuttaminen ilman tietoa nykyisen lainsäädännön vaikutuksista ei edesauta pitkäjänteistä yhdenvertaisuuden edistämistä ja luo epävarmuutta vastuuviranomaisille ja varhaiskasvatuksen järjestäjille ja palveluntuottajille.

Hallitus viestii esityksellään, ettei yhdenvertaisuuden edistämistä varhaiskasvatuksessa koeta tärkeäksi.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien vaikutuksia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen varhaiskasvatuksessa tulisi seurata ja lainsäädännön toimivuutta arvioida ennen kuin tehdään esityksiä voimassa olevan lainsäädännön muuttamiseksi.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu tukevat toisiaan

Varhaiskasvatuksen parissa tehtävä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnittelu tukevat toisiaan. Hallituksen ehdottamien yhdenvertaisuuslain muutosten myötä yhdenvertaisuussuunnittelovelvoite ja tasa-arvosuunnittelovelvoite eriytyisivät toisistaan. Näin ollen muutos uhkaa heikentää myös tasa-arvosuunnitelmien laatua ja esimerkiksi risteävän ja moniperusteisen syrjinnän tunnistamista ja torjumista.

Muut huomiot

Tane pitää tärkeänä sitä, että varhaiskasvatuksen henkilöstön jaksamiseen ja työoloihin kiinnitetään huomiota. Kuten esityksessäkin todetaan, haasteita on havaittu muun muassa henkilöstöresurssien riittävyyden suhteen. Edellä mainittu ongelma ei kuitenkaan johdu

yhdenvertaisuustyöstä ja siksi ratkaisukeinot tulisi löytää muualta, kuten varmistamalla riittävät resurssit ja huolehtimalla henkilöstön hyvinvoinnista.

Pia Sundell

varapuheenjohtaja

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta

Taina Riski

pääsihteeri

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta